

שיעורו של הרב שבתי סלביצקי שליט"א – יוצא לאור על ידי מכון הפרשה בחיי

חיים של נתינה!

לפני כמה שנים פגשתי יהודי שחלק אתי מעט מקורות חיים וסיפר על תפנית משמעותית שעשה בחייו, מהפך של ממש. סקרנה אותי השאלה מה היה הטריגר לשינוי קיצוני ומבורך שכזה ולשאלתי בעניין הוא השיב כך: קראתי ספר חכם בו המחבר כותב כבדרך אגב, שעל כל אדם לשאול את עצמו מדי יום את שלוש השאלות הבאות: 1. איזה דבר אעשה היום שייתנו לו סיפוק ומשמעות גם בעתיד. 2. מה מהפעולות שעל סדר יומי תיראה לי במבט לאחור כבזבז אנרגיות לשווא? 3. כבעל ניסיון, איזה עצה הייתי נותן לעצמי לו יכולתי לחזור בזמן עשר-עשרים שנה אחורה?

השאלות הפשוטות האלה היכו בי במלוא העוצמה, סיים אותו יהודי, והחלטתי על אתר שאני אעשה הכל בשביל שחיי יהיו כאלה, שלא אראה בהם בזבז אלא אשאב מהם סיפוק בהווה ובעתיד! זה התניע את השינוי שהתחולל בחיי!

להלן נלמד מהפרשה על אחת הדרכים הטובות ביותר בהן ניתן להפוך את החיים לבעלי ערך ומשמעות אין סופיים.

נתינה או לקיחה?

בפתיחת פרשתנו אנו קוראים על ציווי ה' למשה – "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה, מאת כל איש אשר ידבנו ליבו תקחו את תרומתי". רבים ממפרשי המקרא¹ שמו ליבם לכך שהתורה נקטה פעמיים בפועל ה"לקיחה" ("ויקחו לי תרומה"; "תקחו את תרומתי"), במקום לנקוט בלשון **נתינה** המתאימה יותר – "ויתנו לי תרומה", שהרי הבקשה מישראל היא ש"יתנו תרומה" מכספם, או ש"ירימו תרומה" ולא ש"יקחו תרומה". מדוע אפוא בחרה התורה להתנסח דווקא בלשון זו?

ה'בעל הטורים' על הפסוק כותב כי - "פתח [הכתוב] ב'דבר אל בני ישראל' בלשון **פיוס**, כמו 'דברו על לב ירושלים'². ובשביל שהיה בו חסרון כיס – פייסם". כלומר, לפי ה'בעל הטורים' הקב"ה הורה למשה רבנו שידבר עם בני ישראל בדברי ריצוי, יעוררם ויעודדם לתרום מתוך שמחה ובלב שלם, חרף היותה של התרומה כרוכה בחסרון כיס! וגם על כך יש לשאול, מה מקום יש "לפיוס" ולדברי ריצוי מצד הקב"ה, בשעה שרק כחצי שנה קודם לכן היו ישראל עבדים לפרעה ולעמו והקב"ה הוא שהוציאם בגאולה ניסית והעניק להם עשירות מופלגת. האם הגיוני הדבר שהקב"ה זקוק לפייס את ישראל ולהתחנן שיתנו לו מעט שבמעט מן הכסף הרב שהעניק להם לא מכבר?

מדוע אין בעולמנו "שוויון הזדמנויות"?

בשביל להבין זאת, נקדים תחילה את אחת השאלות הגדולות והקשות ביותר על ההווה האנושית: הפערים!

'כל יושבי חלד' מכירים ונתקלים ללא הרף בפערים העצומים והבלתי ניתנים לגישור בין אדם לרעהו בכל תחום מתחומי החיים. בזמן שלאחד יש כסף כמים, אצל חברו יש בבית רק קצת מים. לפלוני יש השכלה רחבה והבנה עמוקה ואילו אלמוני מתמודד אך בקושי עם קריאה וכתובה. לראובן משפחה חמה ועוטפת ושמעון חי בבית הרוס ומשפחה מפורקת. ועולה השאלה/זעקה "למה עשה ה' ככה?" מדוע לא נתן לכולם "הזדמנויות שוות" ויכולות דומות? לשם מה יש בעולמו של הבורא עוני ובערות?

"תיישב עולמך בשווה"

¹ ראה לדוגמה אור החיים וכלי יקר על הפסוק וכן רבים.

² ישעיה מ', ב'.

שאלה זו – מספרים חז"ל³ – שאל דוד את הקב"ה ואמר: ריבונו של עולם מדוע לא "תיישב עולמך בשווה" ולא יהיו עוד עשירים ועניים? לשם יצרת לעני תלות בחסדיו של העשיר? השיב הקב"ה לדוד ואמר: אם כן, "חסד ואמת מן ינצרוהו"; כיצד יוכל להתקיים מעגל הנתינה והחסד שבעולמו, ללא הפערים עליהם אתה מלין? קבעתי את העולם באופן כזה מפני שהעולם מתקיים על חסד וככתוב: "עולם חסד ייבנה".

חולשת הגוף מאפשרת לרופא להיטיב עם מטופלו, חולשת הדעת מאפשרת לרב להחכים את תלמידו וחסרון הפרוטה מן הכיס מאפשר לעשיר להעניק לעני מכספו. הצדקה והחסד מתבססים על הפערים שבין איש לרעהו. כאשר פעם האדם נמצא בצד הנותן ופעם בצד של המקבל.

ובאמת, ניתן לראות איך שיש יחסי גומלין של קבלה ונתינה בין אנשים, חיות ואפילו בעולם הצומח והדומם, כך שהנתינה והקבלה נוכחים בכל רבדיו של העולם. דוגמה לדבר הוא החמצן המשמש לנו אויר לנשימה ומאפשר חיים. כשאנו שואפים אל קרבנו אויר מלוא הראות, אנו מכניסים חמצן ומוציאים פחמן דו חמצני (פד"ח). אצל העצים לעומת זאת, התהליך הוא הפוך: הם קולטים פחמן דו חמצני (אשר באמצעותו הם מתקיימים וגדלים) ופולטים לאטמוספירה חמצן נקי! משום כך אגב, פועלים רבות ומשקיעים הון עתק בנטיעתם של עצים רבים ככל האפשר ולמען צמצום כריתתם של יערות. מכל מקום אנו רואים כיצד מה שהעץ פולט מהווה מקור חיים לאדם ולהיפך.

סיבת העושר

בחסידות משמשים המונחים "משפיע" ו"מקבל" בכדי לבטא את רעיון הנתינה-קבלה ומוסבר שבעת שאנו נותנים משלנו לאחר, אנו ממשיכים לעולם שפע אלוקי הנותן לעולם את קיומו וחיותו, זאת בהתאם לכלל שקבעו חז"ל לפיו "מידתו של הקב"ה מידה כנגד מידה"⁴.

ואומר הרבי דבר נפלא ומהפכני: על פי דברי המדרש שלעיל בו מסביר הקב"ה שיצר בעולמו עניות ועשירות רק בשביל שיהיו בו חסד ונתינה, יוצא שהעשיר זכה לעושרו **בזכות ובשביל העני** ובמילים אחרות – מי שנתן לו את עשירותו הוא העני! הקב"ה חפץ שישפיע לעני ויגמול עמו חסד ועל כן לא נתן לעני באופן ישיר, אך לאמיתו של דבר, הכסף נמצא אצלו אך כפיקדון. עליו להעבירו אל **בעליו האמיתיים** ולתתו לעני ומך.

מכתב לאלוקים

האגדה מספרת על יהודי פשוט ודל אמצעים שבהגיע בתו הבכירה לפרקה, תפס את ראשו בייאוש ושאל את עצמו "מאין יבוא עזרי", כיצד אוכל לחתן את בתי בכבוד כאשר גם ליום יום שלי אין לי כי אם בקושי ובצמצום. ניגש אל אשתו ושיתף אותה בדאגתו והיא אמרה מיד: מה לך ליפול לייאוש? הרי "שלושה שותפים באדם"; אני ואתה אמנם דלפונים, אך השותף השלישי "מסודר" היטב... פנה אליו ותבקש שייקח אחריות על הוצאות החתונה. התיישב היהודי הפשוט וכתב מכתב מפורט לקב"ה בו פירט את מצבו הכלכלי העגום ומנה אחת לאחת את הוצאות החתונה הצפויות שעל פי חישובו הגיעו ל-5000 רובל!

לאחר מכן הוא הלך אל הדואר ושלשל את מעטפה ובה מכתבו, אלא שפרט אחד החסיר; הוא לא ציין את כתובת הנמען. כשראה הדואר את המעטפה חסרת הנמען הוא פתחה וקראה את תוכן המכתב ואמר לעצמו – מכתב שכזה צריך להגיע אל הברון רוטשילד. הוא בעל לב רחום ובוודאי יוכל לעזור לכותבו. וכך המכתב לאלוקים הגיע אל ביתו של רוטשילד.

רוטשילד קרא את המכתב לאלוקים כשעל שפתיו חיוך ובמוחו עברה המחשבה כי נעים לדעת שמכתב לאלוקים מגיע לביתו. הלוא פירוש הדבר הוא שהשכינה נמצאת כאן בבית... רוטשילד נדהם מפשטותו של היהודי ומכתבו הישיר והכן לאלוקיו ואמר לגזבר שישלח צ'ק על סך 4000 רובל. "הוא אמנם מבקש 5000, אבל נראה לי שהוא קצת נסחף בגודל ההוצאות ו-4000 גם יספיקו", הוסיף.

כעבור כמה ימים השמחה בבית היהודי הפשוט הרקיעה שחקים. "המכתב אל הקב"ה הוכיח את עצמו והנה הוא דאג שרוטשילד ישלח צ'ק שמן!", אמר לאשתו בהתרגשות. בשבת הסמוכה עשה

³ מדרש תנחומא משפטים, ט'.

⁴ הבעל שם-טוב פירש לאור זה את דברי דוד המלך בתהילים: "ה' צלך" ואמר - שהקב"ה מתנהג עם האדם בהתאם להנהגתו, ממש כשם שהצל של האדם משתנה בהתאם לתנועותיו.

היהודי קידוש מכובד בבית הכנסת וחלק עם המתפללים את הנס המופלא שאירע לו בספרו על ישועת ה' בה חזה.

שנה אחר כך הגיעה גם בתו השנייה לפרקה ושוב הוא נתפס לעצב ודכדוך כשחשב על ההוצאות הרבות של חתונה אל מול מצבו הפיננסי הרעוע... כששיתך כדרכו את אשתו בדאגותיו היא השיבה לו בטון מאוכזב: אני תמהה עליך אישי היקר! וכי אינך זוכר שכמשתפים את יהשותך השלישי, הוא מיד נכנס לתמונה, לוקח אחריות ומסדר עניינים: כתוב לו שנית ובקש את עזרתו.

וכך התיישב היהודי לכתוב מכתב נוסף לאלוקיו והלך לשלשלו בתיבה היעודה לכך בבית הדואר ושב לביתו בתחושת הקלה גדולה. גם הפעם לא הוסיף היהודי כתובת נמען וכבשנה שעברה, הדוור הפנה את המכתב אל הברון הנדיב.

מיד כשפתח רוטשילד את המכתב הוא זיהה שמדובר במכתב נוסף מ"היהודי ההוא" שפנה לאלוקים בבקשת עזרה ומשום מה שלח אליו, אלא שהפעם הוא קראו בפנים זעופות וידע שלא ייתן לכתוב ולו רובל אחד! היה בליבו על אותו יהודי אלמוני שקיבל ממנו 4000 רובל, אבל לא מצא לנכון להזמינו לחתונת בתו או למצער - לשלוח מכתב תודה אל מיטיבו...

אלא שאז צדה עינו שורה בשולי המכתב ששינתה את יחסו באחת וכך נכתב בה: "ריבוננו של עולם, יש לי עוד בקשה אליך: כשאתה שולח את הכסף, בבקשה שלא יהיה זה דרך רוטשילד. הוא לוקח לעצמו 20 אחוזים!"

מלבד הצחוק שגרמה השורה הזו לרוטשילד, היא נתנה לו "הארה" ופתאום הוא תפס שהצדק עם היהודי. הכסף שבידיו נועד בשביל שיעזור ליהודי דן וליהודים אחרים. זה איננו כסף שלו, אלא כסף שהוא כבנקאי קיבל רק בשביל להעבירו לאחרים. צודק היהודי בטרונותו על שלקחתי מהמגיע לו מאת ה' 20%. מיותר לציין שרוטשילד סייע ליהודי כבקשתו והפעם, ללא לקיחת עשרים אחוזי עמלה'...

אינו אלא אפוטרופוס!

הגמרא בבבא בתרא⁵ אומרת כי אדם הכותב כל נכסיו לבנו בין הבנים בטרם מותו, לא עשאו אלא אפוטרופוס לחלק את נכסיו לכל אחיו. האלשיך הקדוש דורש זאת כך: בני ישראל כולם הם בניו של הקב"ה וכמו שכתוב: "בנים אתם לה' אלוקים". לפיכך, אדם מישראל שזיכהו השי"ת בעושר ובממון יותר משאר אחיו בני ישראל "וכתב לו כל נכסיו", אינו אלא אפוטרופוס על אותו ממון! הכסף לו זכה פיקדון הוא בידיו ושומה עליו למלא את תפקידו באמונה ולחלק ממנו לעניים הזקוקים לו⁶.

הדבר נכון בכסף והוא נכון גם ב"עשירות" של קניינים רוחניים וכישרונות בהם נתברך האדם. העשירות ניתנה לנו בשביל שניתן ממנה לאחרים ונהנה אותם ממנה. ואז, כשכל אחד נותן מעשירותו לאחר, נוצרת לה הרמוניה אלוקית נפלאה⁷.

להימנות על משפחתו של הקב"ה

מעשה ביהודייה אמריקנית שיצאה מביתה עם ילדיה בשביל לקנות עבורם בגדים חדשים ויפיים לחג ולפני שנכנסה לרכב, ראתה את ילדם בן השמונה של השכנים יושב על המדרכה ומביט על ילדיה במבט מקנא ובפנים עצובות. היא ידעה שמצבם הכלכלי של הוריו דחוק והבינה שמראה ילדיה הלבושים יפה ונכנסים לרכב מפואר בדרכם לקניות, מעורר בו קנאה וכאב על מצבו הוא.

היא לא חשבה פעמיים, ניגשה אליו והציעה שיצטרף אליהם "לקנות כמה דברים טובים לחג". הילד שהכיר אותה ואת ילדיה, שמח על הצעתה וכעבור רגע כבר ישב ברכב כשהוא מחויך ונבוך כאחד.

⁵ קל"א, ב'.

⁶ שמות כ"ב, כ"ד.

⁷ בתהילים (ק') אומר דוד: "הריעו לה' כל הארץ" ויש לדרוש זאת כך: אימתי אנו באמת מריעים ומפארים את אלוקינו? כש"כל הארץ" יחדיו שרים ומודים לשמו הגדול. כשהכל שרויים באחדות ותורמים זה לרעהו.

מרגע שנכנסו לחנות הבגדים, כל מעייניה של האישה היו נתונים לילד של השכנים והיא דאגה לו למלתחה שלמה – לנעליים ולגרביים, לחולצה ולמכנס, ואפילו לחליפה ועניבה...

הנבוכות שהייתה לו בתחילה נעלמה ואילו החיוך - רק הלך והתרחב. הוא לא חדל מלומר תודה וניכר שהוא לא מסוגל להכיל את כל הטוב והאהבה שנחתו עליו. כשיצאו מהחנות פנה אליה הילד ושאל: "תגידי, נכון שאת הקב"ה"? הוא למד בבית הספר שהקב"ה עושה טוב וחסד ולכן חשב שהנה הוא מצא אותו..."

"לא, אני לא הקב"ה", השיבה מופתעת מהשאלה, ואז הוסיפה ואמרה: "אבל אני הבת שלו". כששמע את מילותיה האחרונות אורו עיניו והוא אמר בשמחה: "את רואה, ידעתי שאת מהמשפחה שלו!"

אם אנו רוצים להימנות על "משפחתו" של הקב"ה, זה על ידי צדקה וחסד. זה יכול להיות כסף שניתן לאביון וזה יכול להיות על ידי עצה נכונה לחבר, מילה טובה למישהו, או בוקר טוב פשוט למנקה הרחוב. "מה הוא גומל חסדים, אף אתה גומל חסדים!"⁸

על מה ולמה מתנה?

אחת ממצוות יום הפורים היא "מתנות לאביונים", אשר לפי הרמב"ם היא עולה בחשיבותה על שאר מצוות היום ויש להרבות בה ככל שניתן, משום ש"אין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים... והמשמח לב האומללים הללו – דומה לשכינה"⁹.

הרבי מעיר ששמה של המצווה – "מתנות לאביונים", מצריך ביאור. הרי מתנה ניתנת למישהו שיש לנו רגש של הכרת הטוב כלפיו בשל מעשה שעשה עבורנו וכיוצ"ב וכמאמר השגור בחסידות על בסיס דברי חז"ל¹⁰: "אי לאו דעביד ליה נייחא לנפשיה לא יהיב ליה מתנתא" שפירושו – "אילו לא עשה לו נחת רוח לנפשו, לא היה נתון לו מתנה". אם כן, שואל הרבי, איך ניתן לקרוא לנתינת מאכל לאביון בשם "מתנה"; הרי לרוב אנו כלל לא מכירים את האביון ובטח שאיננו חשים הכרת הטוב כלפיו, ואם כן זו לכאורה איננה מתנה, אלא צדקה?

ומסביר הרבי שכאמור, הסיבה שאנו זוכים להרחבה ולעשירות היא בשביל שניתן לעני ואביון את הדרוש להם. אם כן, כשאנו פוגשים את האביון, צריכה להיות לנו הכרת הטוב כלפיו שכן הוא זה שהביא לנו תוספת ברכה והגדיל את כספנו! בשלו עשינו את החיל הזה! עלינו לתת לו מתנה על כך ומכאן – "מתנות לאביונים".

"לקיחה משמע בהכרח"

על פי זה יובן היטב מדוע לא אומר הקב"ה "ויתנו לי תרומה", אלא "ויקחו לי תרומה": כשיהודי תורם מכספו למשכן או נותן ליהודי עני, הוא בעצם לא נותן את השייך לו לאחר, אלא מעביר את הכסף שניתן לו כפיקדון אל בעליו האמיתיים. הוא לא עושה "חסד", אלא "צדקה", דהיינו עושה את הצדק¹¹.

משכך, מתאים להתייחס לקבלת הכסף מהיהודי כ"לקיחת כסף ממנו", וכפי שאומר הכלי יקר: "לקיחה משמע בהכרח"! מכיוון שהכסף בעצם מעולם לא היה שלו לחלוטין, כי אם יועד להגיע באמצעותו לעני הזקוק לו, אם כן ניתן "לקחת" אותו ממנו ("בהכרח"), כי איננו שייך לו¹²...

⁸ סוטה י"ד, א'.

⁹ רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה ב', י"ז.

¹⁰ ראה מגילה כ"ו, ב' ובבא בתרא קנ"ו, א' ועוד.

¹¹ בכמה הזדמנויות עמד הרבי על כך שהשם שניתן בלשון הקודש לנתינה הוא – "צדקה", שמשמעה (כאמור בפנים) שאנו עושים את הנכון על פי שורת הדין וכללי הצדק!

¹² רש"י על המילים "ויקחו לי" מפרש שהכוונה ב"לי" היא שיתנו את תרומתם "לשמי" (לשמו של הקב"ה). על אף שבצדקה לא נוגעת (כל כך) הכוונה, אלא התוצאה (שהרי אפילו המאבד מבלי דעת פרוטה ומצאה העני, קיים מצוות צדקה, שכן את העני פחות מעניינת השאלה כיצד ומדוע הגיעה אליו הפרוטה, כמו השאלה האם ילך לישון רעב או שבע), בכל זאת רוצה הקב"ה שתהיה כוונה בתרומה כלומר, שידע היהודי שהוא בעצם נותן לקב"ה משלו! "ויקחו לי".

ובעצם הדבר כבר מפורש במדרש הכותב כך: "כתיב לי הכסף ולי הזהב"; אמר הקב"ה לישראל התנדבו ועשו המשכן ואל תאמרו שמכיסכם אתם נותנים דבר, כי משלי הכל! ולפיכך אמר ויקחו לוי – משלי".

לפייס את העשיר עבור גרם זהב?

עדיין נותר לנו להבין מדוע נדרש ה' לפייס את ישראל בצוותו "ויקחו לי תרומה", שאלה שאולי התחדדה כעת משהבנו שבעצם "משלו הכל". את השאלה הזו שאל הדרשן הנודע ר' יענקל גלינסקי ז"ל וחיידד אותה היטב: משה רבנו מצווה את ישראל על תרומת המשכן (ושאר התרומות) לאחר שירד עם הלוחות השניים ביום הכיפורים, כלומר כחצי שנה בלבד לאחר שיצאו ישראל ממצרים. על פי הגמרא בבכורות¹³, כל אחד מישראל יצא ממצרים כשעמו "תשעים חמורים לובים טעונים מכספה וזהבה של מצרים" וביזת הים הייתה גדולה מביזת מצרים, כך שלא היה גבול לעושרם של ישראל באותו הזמן.

על פי הערכות שונות מנה עם ישראל באותה עת כשלושה מיליון נפש (בהתחשב שהגברים שבטווח הגילאים 60-20 היו לבדם שש מאות אלף נפש). אם ניקח את סכום התרומות שנדבו ישראל כמפורט בתורה ונחלק זאת פר נפש, יתברר שכל אחד נזקק לתרום רק כגרם זהב!

הייתכן שבשביל תרומת גרם זהב ביקש הקב"ה לפייס את ישראל להם נתן עשירות אין קץ רק חצי שנה קודם? היש מקומם מזה!?

דאגתו העצומה של הקב"ה

והסביר הרב גלינסקי שמכאן אתה למד מה גדולה התחשבותו של הקב"ה ואהבתו לבניו. ה' "היודע יצר כל יצורים", מכיר את הטבע האנושי שרגע לאחר שאדם מקבל משהו הוא חש כי הדבר מאז ומתמיד היה שייך לו... על אף שהוא לא יצר אפילו איבר אחד בגופו, מרגיש האדם שגופו על רמ"ח איבריו הוא שלו! הכישרונות שקיבל במתת שמיים – שלו! הכסף שברשותו הוא שלו!

על כן אמר הקב"ה למשה – לך ופייסם! שייטנו את הגרם זהב שלהם בשמחה ובלב שלם! צא ולמד כמה דואג ה' לכל יהודי ואיך יחסו אליו ולרגשותיו! וברור אפוא שאם אנו חשים קושי בחיינו, האמת היא שאיננו אלא טוב צרוף, אחרת ה' הטוב ומיטיב לא היה מביא זאת על היהודי.

בגנו של אלוקים

הארכנו קודם בכך שהחסד וההשפעה לאחר הם היסוד עליו מתקיים העולם והנה סיפור המעורר השראה לפעול טוב ולשמח את הסובבים אותנו ומלמד כיצד גם מילים פשוטות בסופר, יכולות להאיר לבבות ולהכניס אושר לחיי האחר:

אלון נכנס לסופר מרקט לקנייה שגרתית ולאחר שאסף כמה מצרכים הוא קרב עם עגלתו אל הקופה ובדרכו, ממש סמוך לקופה, עמד לו בחור צעיר כשגבו אליו ולא היה ברור אם הוא סתם נעמד שם או שהוא מחכה לקופאי. כעבור רגע או שניים צעק הבחור בקול: "אמא אני כאן" ואז הסתובב לכיוון אלון שמייד הבחין כי לפניו בחור "מיוחד". הבחור שראה את אלון ממש מאחוריו נבהל לרגע ואלון שביקש להרגיעו פנה אליו בנעימות ושאל: איך קוראים לך?

מיד הרים הבחור את קולו ושאל: "אמא, איך קוראים לך?" "דני", נשמע משיב קולה של אימו. וכן כמה אתה? ושוב שאל דני לחלל הסופר: "אמא, בן כמה אני?" "16" ענתה האמא שקרבה כעת אל הקופה. אני המשכתי והתעניינתי בדני - מספר אלון - ושאלתי מה התחביבים שלו, מה הוא עושה לאורך היום וכי, והוא משיב לי עם אור בעיניים ואושרו בשל היחס לו זכה, ניכר בעליל.

לאחר הדו שיח הקצר שניהלנו, הלך דני למחלקת הצעצועים ואז אימו הודתה לי עם דמעות בעיניה ואמרה: "אנשים רבים מתרחקים ממנו ואתה, אתה ממש שמחת אותו! תודה!" אמרתי לה שנהנית מהשיחה אתו והיא שאלה במבט של הכרת הטוב: "מי אתה?"

אינני יודע מאיפה זה הגיע, אבל ראיתי שהיא תשמח לעידוד ולחיזוק ועניתי לה כך: "אנחנו כולנו בגן של אלוקים. בגן הזה יש הרבה פרחים בעלי צבע וצורה מגוונים. יש אדומים לרוב, וכך גם ורודים, צהובים ולבנים, אך יש גם פה ושם ורדים כחולים. הם די נדירים ויופיים הוא מיוחד... אני

¹³ ה', בי.

בסך הכל רציתי לעמוד על יופיו של 'הוורד הכחול' שלך. לפעמים אנו עוברים על יד יהלומים ואבני חן ומפספסים את יופיים וזוהרם".

"יומי אתה" שבה ושאלה. עניתי לה שאני אחד שנהנה להסתובב בגנו של אלוקים. נפרדנו כשהיא מודה ומאחלת בדמעות גיל: "שה' יברך אותך".

אני כועס עליך!

הצדקה שאדם עושה איננה רק מקיימת את העולם ומועילה לעני, אלא מועילה קודם כל לו עצמו וביתר שאת, וכמאמר חז"ל¹⁴: "יותר משבעל הבית עושה עם העני, עושה העני עם בעל הבית!"

כשאדם נותן צדקה הוא מגלה את אוצרותיו הפנימיים, מוציא את כל המואר והטוב הגנוזים בקרבו ומזדכך. זה מה שעומד מאחורי ההלכה שגם עני המתפרנס מן הצדקה מחויב לתת ואף יכול להחליף עם רעהו העני בכדי שיזכו שניהם לקיים את מצוות הצדקה!

אחד התורמים המשמעותיים לבית חב"ד הראשון שהקמנו באנטוורפן היה יהודי יקר בשם איציק קסירר. כמדומה שהיה זה 50 אלף דולר (של אז). אחרי שנים, פגשתי אותו פעם על יד בניין הבית חב"ד כשהוא כבר מובל בכיסא גלגלים והוא אמר לי: אני כועס עליך! "מאיזו סיבה" שאלתי והוא השיב בחיוך: אני כבר בגמלאות, אינני פעיל כבעבר וכשאני עובר פה מדי פעם ורואה את הפעילויות בבניין הבית חב"ד ואת הקהל שפוקד אותו, אני מתמלא שמחה על שיש לי מניית בהקמתו. וזו גם הסיבה שאני כועס עליך... אני כועס שלא ביקשת אז שאתן עוד!

מה שאנו נותנים, הוא מה שנשאר לנו.

זה מדבק!

נסיים בסיפור חביב הממחיש את כוחה של הנתנה להדביק אחרים וליצור תגובת שרשרת עוצמתית של חסד: מעשה באב ובנו שחיו זה לצד זה ודאגו אחד לשני בנאמנות. כל עוד כוח האב היה במוותו הוא עמל קשה להביא פרנסה הבייתה ופינק את בנו ככל שיכל. אלא שהזמן לא עוצר, השנים חלפו והאב כבר נחלש ואז הגיע תור הבן לצאת לעבוד ולפרנס.

מעיל אחד היה בבית וכשהגיע יום חורפי וקר במיוחד, התגלע ויכוח בין האב לבנו מי ילבש את המעיל. הבן טען בעוז שהוא יוצא אל הרחוב הקר וחשוף אל הקור במלוא עוצמתו, כך שהוא זקוק לו יותר מהאבא והאב טען שאמנם הוא נשאר בבית, אבל בגילו שכבר הדם זורם באיטיות, הקור גדול גם בבית הבלתי מוסק והוא עלול לחלות ללא המעיל. משלא הגיעו להכרעה בעצמם, החליטו להתייעץ עם רב המקום ושטחו בפניו את צדדי הוויכוח. "שאלה מעניינת ולא פשוטה כלל", אמר הרב. לדעתי היא "תקדימית", כך שאשמח אם תתנו לי זמן לחשוב עליה ולנסות "לדמות מילתא למילתא" בתקווה שאגיע למסקנה ברורה.

לאחר שחזרו מן הרב תקפו את שניהם נקיפות מצפון חזקות והם התביישו בעצמם ובהתנהלותם. איך יכולתי לקחת מאבא את המעיל ולתת לו בגילו לסבול מן הקור? הלקה את עצמו הבן. והאב חשב לעצמו – בני יוצא לעבוד בחוץ ועומד בקור במשך שעות! איך זה אתן לו לסבול כל כך? עתה הוויכוח ביניהם התהפך וכל אחד טען בכל תוקף שהשני צריך להתחמם במעיל.

למחרת באו שניהם אל הרב כמסוכם והציגו את הוויכוח בגרסתו העדכנית. ואז אמר הרב בהתלהבות: רגע, יש לי בארון מעיל ישן וטוב שאינני עושה בו שימוש. הוא מצויץ! קחו אותו וכך תתחממו שניכם "ובא לציון גואל".

שאל האב את הרב: אם יורשה לי, אשמח להבין מדוע הרב לא הציע פתרון מוצלח שכזה כבר אתמול...? "מדוע"? חזר הרב, "בגללכם!"

"אתמול אתם התנצחתם ביניכם ובאווירה הזו לא חשבתי על מעילי המחכה שיעשו בו שימוש מועיל. היום כשטענתם בלהט שהשני הוא שצריך ליהנות ממעיל לגופו, נדבקתי ברוח הנתנה הזו ונזכרתי במעילי".

¹⁴ רות רבה ה', ט'.

יהי רצון שנזכה להיות תמיד מהנותנים ונזכור שבעצם אין זה "חסד" אלא "צדקה"! ובעזרת ה' הדבר יגרום גם לסביבתנו לנהוג בדרך של נתינה והענקה וכך תרבה אהבת חיים בקרבנו ונזכה בקרוב לראות בבניין מקדשנו!

שיעור זה נכתב, נערך ומופץ לשלוחי כ"ק אדמו"ר

בסיועו של הנגיד החסידי

הרב שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי

להצלחה רבה בכל ענייניהם

ולעילוי נשמת מרת שיינא בעשא בת יוסף דוב

ולע"נ ר' מנחם בן ר' אברהם אריה וזוגתו מרת לאה גיטל בת ר' בן ציון ע"ה
גאלדבערגער.

ר' שלמה בן ר' טוביה וזוגתו מרת הענא מינדל ב"ר חיים זלמן ע"ה קארן

ומרת ליפשא בת ר' העניך ע"ה

נדבת ולזכות כל בני משפחתם שיחיו לאורך ימים ושנים טובות, מתוך בריאות
והצלחה רבה!

כתיבה ועריכה : **גרשון רודרמן**

הפצה : **הרב יעקב שווארץ שליח הרבי בחפציבה בית שמש**

לקבלת השיעור בחינם מדי שבוע ולהערות ניתן לפנות לכתובת המייל :

bmc0770@gmail.com